

УДК: 376.10+378.013+001.434.+613.7

П. Б. Джуринський

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ З ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті подані фрагменти та результати експерименту з реалізації експериментальної моделі по підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, а також доведена доцільність її реалізації.

Ключові слова: навчальні дисципліни, етапи підготовки, формувальний експеримент, блоки програмно-методичного забезпечення, педагогічні умови, експериментальна модель, активні методи навчання.

Постановка проблеми: проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності ще недостатньо досліджена в педагогічній теорії, а тому не знайшла належного відображення в практичній діяльності навчальних закладів. Зокрема існує низка суперечностей, які відображають необхідність докорінних змін як структури, так і змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, а саме: між науково обгрунтованим запитом соціуму щодо необхідності збереження здоров'я підростаючого покоління на всіх освітніх ланках і недостатньою розробленістю теорії і методики підготовки майбутніх учителів до здоров'язбережувальної діяльності; нагальною потребою підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності з учнями і відсутністю програмно-методичного забезпечення такої підготовки у вишах; зростаючою потребою усвідомлення студентами факультетів фізичного виховання необхідності одержання знань щодо підтримки і збереження власного здоров'я та здоров'я учнів і нерозробленістю концептуально-методичних засад та відповідного методичного супроводу для формування у них навичок здоров'язбережувальної діяльності; необхідністю оцінювання вчителями якості здоров'я учнів і відсутністю науково обгрунтованого моніторингу щодо результатів здоров'язбережувальної діяльності в процесі фізичного виховання; можливостями фізичної культури щодо збереження здоров'я учнів і недостатньою орієнтацією процесу підготовки майбутніх учителів фізичного виховання на професійну здоров'язбережувальну діяльність.

На сьогодні не визначені педагогічні умови ефективного формування підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності; не дістали ґрунтового розкриття і обґрунтування, зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

Відсутній необхідний сукупний емпіричний матеріал, що характеризує інтегральні показники процесу розвитку професійної підготовленості студентів факультетів фізичного виховання до здоров'язбережувальної освіти учнів на різних етапах їхньої під-

готовки у ВНЗ.

Необхідність розв'язання означених суперечностей потребує переосмислення мети, змісту і завдань підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності з учнями загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог сучасної освіти.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання досліджувалися ученими в різних напрямках: розробці моделі фахівців фізичного виховання (Л. Єлькова, А. Нурлібекова, Л. Сущенко та ін.); формуванні готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури (В. Володіна, Ю. Железняк, О. Петунін та ін.); в аспекті підготовки майбутніх учителів до фізкультурно-оздоровчої діяльності (Л. Белова, М. Козуб, М. Сентізова та ін.). Однак єдиного підходу до вирішення означеної проблеми немає.

Мета статті: проілюструвати ознайомлення з навчально-методичним супроводженням експериментальної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Реалізація експериментальної моделі з формування підготовленості майбутніх учителів фізичної культури передбачала поетапне впровадження виокремлених педагогічних умов: мотиваційної усвідомленості майбутніми вчителями фізичної культури щодо необхідності здорового способу життя і здоров'язбережувальної професійної діяльності; програмно-методичного супроводу, міждисциплінарної інтеграції в підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності; використання у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності активних методів навчання; залучення студентів в активну здоров'язбережувальну професійну діяльність. Експериментальна модель містила мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, оздоровчий та рефлексивний компоненти, які оцінювалися за допомогою орієнтовно-ціннісного, гносеологічно-оздоровчого, організаційно-діяльнісного, оздоровчо-поведінкового та оцінно-рефлексивного критеріїв. Педагогічні умови реалізовувалися комплексно, на кожному етапі (когнітивно-збагачувальному, репродуктивно-діяльнісному, креативно-професійному та рефлексивно-оцінному).

На пропедевтичному етапі було згруповано навчальні дисципліни в блоки за напрямками: "Теорія і методика збереження здоров'я" та "Оздоровчо-розвивальне фізичне виховання" та розподілено за експериментальними етапами.

Навчальні дисципліни були об'єднані в блоки програмно-методичного забезпечення когнітивно-збагачувального (I-го), репродуктивно-діяльнісного (II-го), креативно-професійного (III-го) та рефлексивно-оцінного (IV-го) етапів підготовки.

До першого блоку "Теорія і методика збереження здоров'я" увійшли дисципліни гуманітарного та соціально-економічного циклу підготовки: "Психологія", "Педагогіка", "Філософія", "Культурологія", "Цивільна оборона", "Охорона праці", дисципліни природничо-наукової підготовки: "Теорія і методика фізичного виховання", "Організація і методика оздоровчої фізичної культури", "Анатомія людини з основами спортивної морфології", "Фізіологія людини", "Гігієна", "Екологія", "Основи безпеки життєдіяльності та валеології", "Основи медичних знань", також зі студентами проводилась робота в науковому гуртку "Теорія і методика здоров'язбережувальної діяльності" та на спецкурсі "Інноваційні технології зі здоров'язбережувальної професійної діяльності". До другого блоку "Оздоровчо-розвивальне фізичне виховання" увійшли спортивно-педагогічні дисципліни професійної та практичної підготовки: "Теорія та методика викладання плавання", "Організація краєзнавчо-туристичної діяльності", "Теорія та методика викладання легкої атлетики", "Теорія та методика спортивних ігор", "Теорія і методика викладання гімнастики", "Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав", спецкурси: "Сучасні технології рухової активності, фітнесу та здоров'я", "Вертебро-оздоровчі методи в реабілітації опорно-рухового апарату".

Для забезпечення міждисциплінарного зв'язку фахових дисциплін та дисциплін гуманітарного циклу було проаналізовано їх програмний зміст і скоректовано окремі теми цих дисциплін відповідно до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. На цьому ж етапі були розроблені нові спецкурси: "Інноваційні технології зі здоров'язбережувальної професійної діяльності", "Сучасні технології рухової активності, фітнесу та здоров'я", "Вертебро-оздоровчі методи в реабілітації опорно-рухового апарату" з відповідними програмами. Крім того, було проведено семінар з викладачами дисциплін, які були задіяні в експерименті. До змісту навчальних дисциплін було включено додаткові теми, пов'язані із здоров'язбережувальною професійною діяльністю.

Проілюструємо прикладами *фрагменти* викладання окремих дисциплін на етапах реалізації експериментальної моделі.

Кожна із спортивно-педагогічних дисциплін ("Організація краєзнавчо-туристичної діяльності", "Теорія та методика викладання плавання"), які були задіяні на

когнітивно-збагачувальному (I) та репродуктивно-діяльнісному (II) етапах підготовки, мали свою специфіку й водночас розкривали теми здоров'язбережувальної спрямованості, які були додатково внесені до програм цих курсів. У майбутніх учителів фізичної культури формувалось уявлення про здоров'язбережувальний потенціал спортивно-педагогічних дисциплін і підвищувалася мотивація до здоров'язбережувальної навчальної діяльності на заняттях. Викладачі інформували студентів про життя відомих історичних осіб, які за допомогою цілеспрямованого використання різних здоров'язбережувальних технологій зміцнили своє здоров'я й підтримували його протягом усього свого життя. Зауважимо, що студентам було запропоновано на початку кожного заняття під керівництвом викладача промовляти мантру "На здоровий спосіб життя". Застосування цього прийому позитивно впливало на психічний і фізичний стан здоров'я студентів.

З метою відновлення організму студентів після фізичних і емоційних напруг у заключній частині кожного заняття з дисципліни "Організація краєзнавчо-туристичної діяльності" під керівництвом викладача застосовувалися методи самонавіювання - від 5 до 10 хвилин. На заняттях було використано методики І. Шульца та Г. Ситіна. Проілюструємо приклади окремих вправ.

Вправа 1. Викликати почуття важкості. Подумки студенти повторювали: "Я цілком спокійний" (2 рази); "Моя права (ліва) рука важка" (8 разів); "Я спокійний" (2 рази). Після кількох днів тренування відчуття важкості в руці було чітким. Потім так само відчуття важкості викликали в обох руках, в обох ногах, в усьому тілі. Кожне тренування мало починатися й закінчуватися формулою "Я спокійний".

Вправа 2. Викликати відчуття тепла. "Я спокійний" (2 рази); "Тіло важке" (2 рази), "Моя права (ліва) рука тепла" (8 разів). Надалі навіювалось тепло на іншу руку, ноги, все тіло. Переходили до формули: "Обидві руки теплі, обидві ноги теплі, все тіло тепле". Згодом вправу 1 і 2 об'єднували однією формулою: "Руки та ноги важкі й теплі". Вправа вважалася засвоєною тоді, коли відчуття тепла й важкості виникало в тілі автоматично у відповідь на слова.

Вправа 3. Регуляція ритму серцевої діяльності. Вправа починалася з формули "Я спокійний". Потім послідовно викликалось відчуття важкості й тепла в тілі. Студент клав праву руку на ділянку, де серце, й подумки повторював 5-6 разів: "Моє серце б'ється спокійно, потужно та ритмічно". Вправа вважається засвоєною, якщо вдається впливати на силу й ритм серцевої діяльності.

Вправа 4. Регуляція дихання. Формула включає всі попередні навіювання: "Я спокійний. Мої руки важкі й теплі. Моє серце б'ється сильно, спокійно й ритмічно. Я дихаю спокійно, глибоко й рівномірно". Останню фразу повторювали 5-6 разів. Згодом формула скорочувалась: "Я дихаю спокійно".

Вправа 5. Вплив на органи черевної порожнини. Послідовно активізувались такі самі відчуття, як у

вправах 1-4, а потім подумки 5-6 разів повторювали: "Сонячне сплетіння тепле, воно випромінює тепло".

Вправа 6. Відчуття прохолоди на чолі. Аналогічна до вправ 1-5 і формула: "Моє чоло прохолодне". Під час засвоєння вправ формули скорочувалися: "Спокійний. Важкість. Тепло. Серце і дихання спокійні. Сонячне сплетіння тепле. Чоло прохолодне".

Студенти залучалися до безпечних процедур загартовування. Так, наприклад, загартовування повітрям практикувалося з перших занять. Крім того, весною, восени і влітку відбувалося загартовування водою, яке розпочиналося з обливання, на початку кожного заняття студенти приступали до місцевого (часткового) обливання, розтираючи мокрим, добре віджатим рушником, змоченим водою при температурі 33-35 градусів, руки, спину й груди. Поступово переходили до загального обливання, розтираючи при цьому руки, шию, груди, спину, живіт, попереk і ноги. Повноцінні водні процедури, що мали найбільш ефективний оздоровчий вплив на організм, були на заняттях з предмета "Теорія та методика викладання плавання". Так, наприклад, душ цілеспрямовано використовувався для здійснення загартовування студентів. За температурним впливом душу використовувались почергово гарячі (понад 37), теплі (36-37), індиферентні (33-35), прохолодні (20-33) і холодні (нижче 20 градусів). Оскільки заняття з цієї дисципліни за розкладом проводилися не щодня, ми прагнули того, щоб студенти до закінчення I курсу могли наблизитися до прийняття як мінімум прохолодного душу. Важливе значення в загартовуванні студентів відіграло плавання в басейні (2-3 рази на тиждень).

На креативно-професійному (III) та рефлексивно-оцінному (IV) етапах підготовки крім нормативних дисциплін були введені спецкурси: "Інноваційні технології зі здоров'язбережувальної професійної діяльності", "Сучасні технології з рухової активності, фітнесу та здоров'я".

Спецкурс "Інноваційні технології зі здоров'язбережувальної професійної діяльності" мав за мету озброєння студентів знаннями і технологіями зі здоров'язбережувальної діяльності, формування у майбутніх учителів настанов на дотримання здорового способу життя.

Під час вивчення спецкурсу було проведено лекцію-бесіду на тему "Методологічні орієнтири здоров'язбережувальної професійної діяльності", яка передбачала безпосередній контакт педагога з аудиторією, що дало змогу зосередити увагу студентів на найбільш важливих проблемах теми, яка вивчається, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням рівня підготовленості та освіти аудиторії. Участь студентів у лекції-бесіді забезпечувалася запитаннями до аудиторії (спантеличення). Вони носили інформаційний характер, тобто були спрямовані не на контроль, а на з'ясування думок і рівнів поінформованості учнів з проблеми, що вивчається, актуалізації знань, необхідних для її розуміння, та визначення ступеня готовності до сприйняття матеріалу

лекції. Запитання адресувалися всій аудиторії. Студенти відповідали з місця. З метою заощадження часу запитання формулювалися так, щоб можна було дати однозначну відповідь. Зокрема студентам пропонувалося відповісти на такі запитання: "Чим відрізняється педагогічна діяльність і професійна діяльність?", "Яке значення мають дидактичні принципи у професійній діяльності учителя фізичної культури?", "В чому виражається професійна майстерність учителя фізкультури?", "Що ви розумієте під педагогічною культурою вчителя фізичної культури?", "Чим відрізняється педагогічна професія від інших професій?" та ін.

На практичному занятті під час вивчення теми: "Методологічні орієнтири здоров'язбережувальної професійної діяльності" використовувалася вправа "Письмове обговорення за короткий проміжок часу".

Мета: ознайомити студентів з методологічними засадами підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Хід вправи: Студентам було роздано по 10 карток, на кожній з них по одному запитанню з теми. Студенти мали відповісти почергово, оперативно, коротко на всі запитання і здати картки викладачеві. Запитання були такими: "діяльність", "педагогічна діяльність", "професійна готовність", "педагогічна культура", "професійна підготовленість", "підготовка", "професійна компетентність", "педагогічна професія" і т. ін. Викладач зачитував найбільш цікаві відповіді студентів. "Письмове обговорення в парах" продовжило практичне заняття із зазначеної теми. Так, досліджувані були розподілені на пари, їм пропонували записати власні думки з приводу якогось питання. Наприклад на питання "Педагогічна діяльність - це...". Пара ділила листок на дві рівні вертикальні частини. Перший член пари починав писати стосовно питання на одній частині листка, його партнер писав з протилежного боку. Письмове обговорення продовжувалося на протязі всього заняття.

Завданням для самостійної роботи студентів з теми "Методологічні орієнтири здоров'язбережувальної професійної діяльності" була підготовка доповідей на 5-6 хвилин із ключовими поняттями: "готовність", "підготовленість", "культура", "фізична культура", "система", "цінності педагогічної діяльності", "аксіологія", "особистісно-діяльнісний підхід" тощо.

Практичне заняття з теми "Розробка положень, сценаріїв до спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів" було проведено з елементами "мозкової атаки".

Мета: навчити студентів розробляти документацію до спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів.

Хід заняття: на початку заняття студенти були розподілені на чотири підгрупи, учасникам були надані завдання на протязі 10 хвилин підготувати визначення: "змагання - це...", "положення до змагань - це...", "сценарій до спортивного свята - це...". Після цього викладач вислухав представника з кожної підг-

рупи. Учасники усіх підгруп задавали запитання представникам. Викладач роздав оперативні завдання кожній підгрупі: розробити положення до спортивних змагань рівня першості області із залученням від 7 до 9 команд учасників. Змагання повинні були пройти на протязі 4 днів, один день мав бути днем відпочинку. Студенти були поінформовані, що положення до змагань мало містити: назву змагань, мету, завдання, місце і час проведення, інформацію про учасників змагань, суддів, календар, систему визначення переможця, нагородження учасників змагань. Також проведення змагань повинно було передбачити їх урочисте відкриття і закриття. Вид спорту підгрупи обирали самостійно. На розробку документації для підгруп було надано 25 хвилин. Завершувалось заняття "Неформальною прес-конференцією", під час якої кожна підгрупа мала змогу доповісти про результати змагань, а три інші підгрупи задавали питання про організацію, переможців змагань, кращих спортсменів, спонсорів змагань і т. ін. Підгрупи мінялися місцями. Як варіант неформальної прес-конференції учасникам пропонувалось задавати питання тим, хто знаходився в аудиторії. Під час заняття, з метою залучення більшої кількості учасників змінювалися і перерозподілялися ролі між ними.

Метою спецкурсу "Сучасні технології з рухової активності, фітнесу та здоров'я" було ознайомлення і вивчення студентами особливостей рухової активності, останніх досягнень в галузі оздоровчого фітнесу, оздоровчого фізичного виховання, здорового способу життя. Під час вивчення спецкурсу студенти засвоювали вправи з психологічного розвантаження вчителів. Опишемо один із тренінгів.

Тема: "Психологічні розвантаження вчителів".

Мета: навчити знімати психологічну напругу і відновлювати психічний стан.

Хід заняття. Кожен із студентів отримував завдання виконати гру – релаксацію із психологічного розвантаження. За 3-5 хвилин, витрачених на психотехнічні вправи, можливо було зняти втому, стабілізувати стан, відчути впевненість у собі.

Вправа 1. "Внутрішній промінь". Вправа виконувалась індивідуально; допомагала зняти втому, знайти внутрішню стабільність. Для того, щоб виконувати вправу, треба було прийняти зручну позу, сидячи або стоячи в залежності від того, де вона виконувалася. Уявіть, що всередині вашої голови, у верхній її частині, виникає світлий промінь, який повільно і послідовно рухається зверху вниз і повільно, поступово освітлює обличчя, шию, плечі, руки теплим, рівним і розслаблюючим світлом. З рухом променя розгладжуються зморшки, зникає напруга в області потилиці, послаблюється складка на лобі, "охолоджуються" очі, послаблюються куточки рота, опускаються плечі, звільняються шия і груди. Внутрішній промінь ніби формує нову зовнішність спокійної, звільненої людини, задоволеної собою і своїм життям, професією та учнями. Студенти виконували вправу кілька разів - зверху вниз. Виконуючи вправу, отримували задоволен-

ня, навіть насолоду. Закінчуйте вправу словами: "Я став новою людиною! Я став молодим і сильним, спокійним і стабільним! Я все буду робити добре!"

Вправа 2. "Книга". Вправа сприяла виробленню внутрішньої рольової децентрації та виконувалась індивідуально (на уроці, в учительській). Студентові необхідно було уявити себе тим, що лежить на столі (або будь-яким предметом, що знаходиться у цей момент в полі зору), в даному випадку сконструювати у свідомості внутрішнє "самопочуття книги": її спокій, положення на столі, захисну від зовнішніх впливів обкладинку, складені сторінки. Крім цього важливо побачити "очима книги" довколишнє середовище, кімнату і зовні розташовані предмети: олівці, ручки, папір, зошити, стілець, книжкову шафу, стіни, вікно, стеля і т. ін. Вправа виконувалася 3-4 хв. Студенти відчували, як спадала внутрішня напруга.

Вправа 3. "Марія Іванівна". Вправа сприяла розвитку внутрішньої рольової децентрації. Виконувалась індивідуально, протягом 10-15 хвилин. Студенти уявляли собі неприємну розмову, наприклад, із завучем, (умовно назвали її Марією Іванівною), яка дозволила собі нечестивий тон у розмові і несправедливі зауваження. Замість того, щоб насильницьким чином викреслити Марію Іванівну зі своєї пам'яті, студенти спробували, навпаки, максимально наблизити її. Повторюючи її манеру поводитися, програвали її роздуми, її сімейну ситуацію, нарешті, її відношення до розмови з вами. Через кілька хвилин такої гри відчувалось полегшення, спадало напруження. Змінилося ставлення до конфлікту.

Вправа 4. "Настрій". Кілька хвилин тому у вас закінчилась неприємна розмова з матір'ю учня, який постійно порушує дисципліну, пропускає уроки. У бесіді з нею ви говорили про виховання сина в родині, необхідність регулярного контролю за виконанням домашніх завдань, про те, що вседозволеність, яка культивується, на ваш погляд, у родині учня, до добра не приведе. Після цієї розмови мати раптом заявила, що "виховувати повинні в школі", що у неї на це немає часу. У відповідь ви не змогли стриматися. Ваші настанови на спокійну і конструктивну бесіду були зруйновані. Як зняти неприємний осад після такої розмови? Студенти брали кольорові олівці і чистий аркуш паперу. Розслаблено, лівою рукою малювали абстрактний сюжет – лінії, кольорові плями, фігури. Важливо було при цьому повністю зануритись у свої переживання, вибрати колір і провести лінії так, як вам найбільше хочеться, в повній відповідності з настроєм. Спробували уявити, що переносили свій сумний настрій на папір, ніби матеріалізували його. Закінчили малюнок? А тепер перевертали папір і на іншому боці аркуша писали 5-7 слів, що відображали настрої! Після цього із задоволенням, емоційно рвали аркуш, викидали його в урну. Всього 5 хвилин - і неприємний стан вже зник, перейшов у малюнок і був знищений.

Вправа 5. "Прислів'я". Пропонувалася вправа, яка добре знімала внутрішню депресію і поганий настрій, допомагала вирішити складну проблему. Ця проблема

могла бути пов'язана з вашою професією, сімейним життям, з друзями. Студенти брали будь-яку з книг: "Російські прислів'я", "Думки великих людей" або "Афоризми". Прогортали книгу, читали фрази прислів'їв чи афоризмів протягом 25-30 хвилин, поки не відчували внутрішнє полегшення.

В реалізації програми експерименту прийняли участь студенти в кількості 330 осіб, які склали експериментальну (ЕГ) і контрольну (КГ) групи. Як засвідчили результати досліджень, після формувального експерименту змінилися результати рівнів сформованості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності

в порівнянні із констатувальним експериментом. Так, в ЕГ на високому рівні результати збільшилися на 17 % (у КГ на 2 %), на достатньому рівні збільшилися на 18 % (у КГ на 6 %), на базовому рівні результати зменшилися на 18 % (в контрольній групі збільшилися – на 4 %), на елементарному рівні зменшилися на 19 % (в контрольній групі зменшилися – на 10 %).

Висновки: Одержані результати свідчать про доцільність реалізації у вищому навчальному закладі експериментальної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності із впровадженням визначених педагогічних умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Белова Л.В.* Подготовка будущих специалистов по физической культуре к осуществлению здоровьесберегающей педагогической деятельности: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук / Белова Л.В. – М. : РГБ, 2003.

2. *Володина В.С.* Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры посредством активных методов обучения: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук / Володина В.С. – М. : РГБ, 2007.

3. *Ельцова Л. С.* Моделирование психолого-педагогических условий формирования здоровьесберегающего пространства ВУЗа: материалы научно-практических конгрессов IV Всероссийского форума "Здоровье нации – основа процветания России". – [Том 2: "Здоровье нации и образование"]. – М., 2008. – С. 48-50.

4. *Железняк Ю.Д.* Подготовка учителя физической культуры к работе по валеологии / Железняк Ю.Д., Вайнбаум Я.С., Белов В.И. // III Нац. конгресс профилактической медицины и валеологии: Тез. докл. 28 мая – 31 мая, 1996 г. – СПб., 1996. – С. 65.

5. *Козуб М.В.* Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры к

осуществлению здоровьесберегающей деятельности в школе [Электронный ресурс]: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук / Козуб Марина Васильевна. – М. : РГБ, 2007.

6. *Нурлыбекова А. Б.* Модель активной подготовки специалистов по физической культуре: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: 13.00.04 / Нурлыбекова А. Б. – М., 1991. – 23 с.

7. *Петунин О.В.* Формирование профессионального мастерства учителя физкультуры: [Учеб. пособие] / О.В. Петунин. – М.: Просвещение, 1980. – 112 с.

8. *Сентизова М. И.* Педагогическое обеспечение подготовки будущих учителей к здоровьесберегающей деятельности: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. н.: специальность 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / М. И. Сентизова. – Якутск, 2008. – 20 с.

9. *Сущенко Л. П.* Теоретико-методологические основы профессиональной подготовки будущих фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Сущенко Людмила Петрівна. – К., 2003. – 45 с.

Подано до редакції 16.01.13